HE saldo- ja tilitapahtumatietojen ja arvopaperitietojen lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään (HE 25/2025 vp)

Talousvaliokunta 29.4.2025

Milka Tornberg-Nyman, SM/PO

Taustaa

- Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä (PMJ) on perustettu 2019 viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanemiseksi ja sieltä on nykyisin saatavilla tilin asiakkuustiedot.

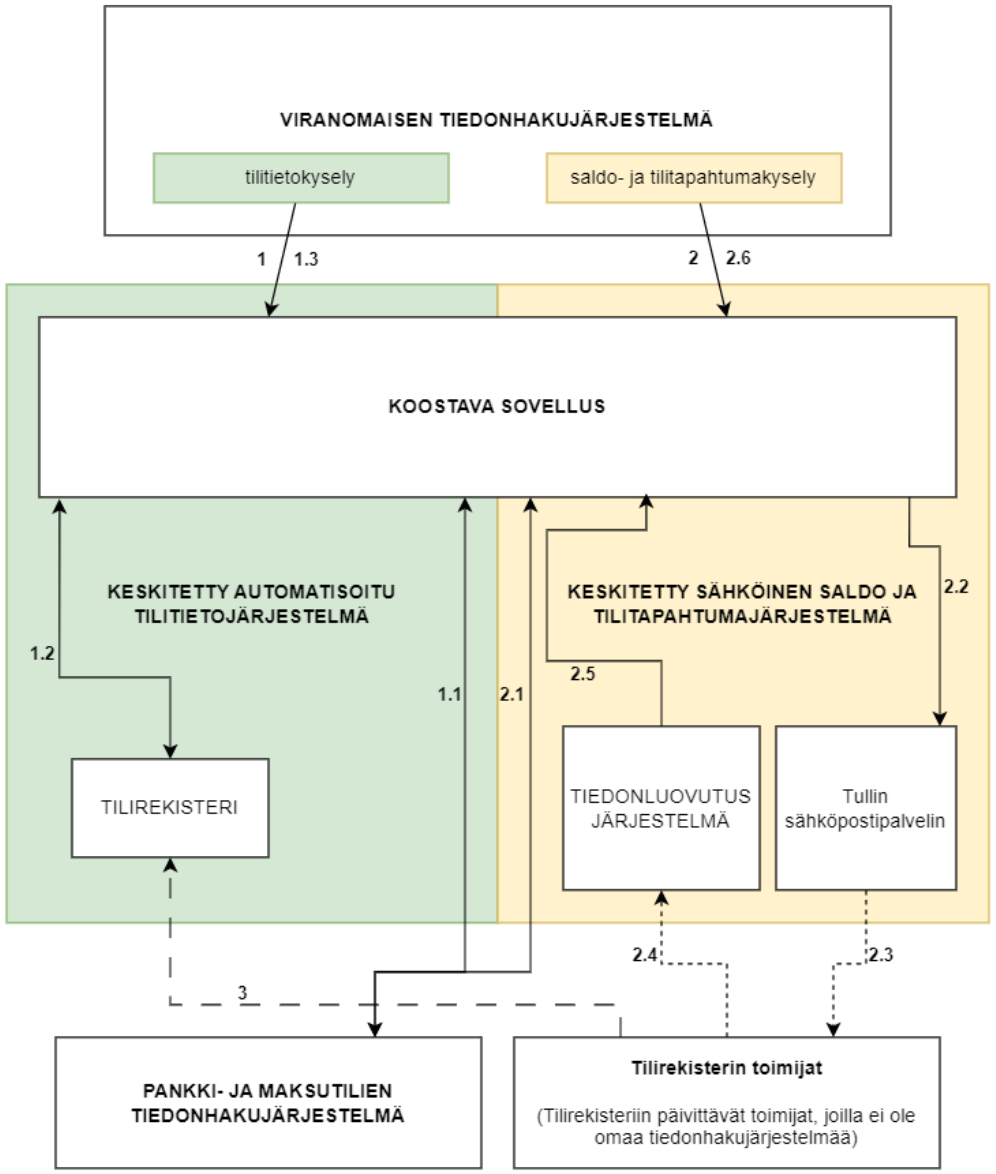
- Kun PMJ:tä muutettiin edellisen kerran (HE 163/2021), **kyseisen HE:n eduskuntakäsittelyssä HaV ja TaV painottivat lausunnoissaan, että myös tilitapahtumatiedot tulee saada pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän piiriin ja asia on välttämätöntä ottaa nopealla aikataululla valmisteltavaksi.**

HE:n keskeinen sisältö

- Esityksessä ehdotetaan, että kaikki viranomaisten pankki- ja maksutilejä koskevat kyselyt keskitetään pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään.
- Keskittämisellä tavoitellaan mm. kustannussäästöjä, päällekkäisten tietojärjestelmien aiheuttaman työmäärän vähentymistä sekä tilitapahtumatietojen käsittelysääntelyn yhdenmukaistamista.

- Esityksessä ehdotetaan, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään muodostetaan uusi toiminnallisuus, **keskitetty sähköinen saldo- ja tilitapahtumajärjestelmä**, nykylain mukaisen automaattisen tilin asiakkuustietoja välittävän toiminnallisuuden (tilitietojärjestelmä) rinnalle.
- Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä tulisi nähdä ’kattojärjestelmänä’, jonka sisällä olisi 2 eri toiminnallisuutta.
- Saldo- ja tilitapahtumajärjestelmä eroaisi asiakkuustietoja välittävästä tilitietojärjestelmästä oikeusperustan ja tiedon käsittelytavan suhteen.

PMJ

Toiminnan kuvaus

1. Viranomaiskäyttäjän tiedonhakujärjestelmä lähettää tilitietokyselyn koostavaan sovellukseen
    - 1.1/2 Koostava sovellus ohjaa kyselyn pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmään ja/tai tilirekisteriin. Kyselyn vastaanottanut järjestelmä vastaa kyselyyn ja palauttaa sen koostavalle sovellukselle,
    - 1.3 Viranomaisen tiedonhakujärjestelmä noutaa kyselyn vastauksen
2. Viranomaiskäyttäjän tiedonhakujärjestelmä lähettää tilitapahtuma-/saldokyselyn koostavaan sovellukseen
    - 2.1 Koostava sovellus ohjaa kyselyn pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmään, joka palauttaa vastauksen koostavalle sovellukselle
    - 2.2/3 Tilirekisterin toimijoille välitettävät kyselyt koostava sovellus välittää tullin sähköpostipalvelimelle, joka lähettää kyselyn turvasähköpostilla tilirekisterin toimijalle.
    - 2.4 Muodostettuaan vastauksen, tilirekisterin toimija lataa pyydetyt tilitapahtuma-/saldotiedot tiedonluovutusjärjestelmään.
    - 2.5 Tiedonluovutusjärjestelmä siirtää vastauksen koostavaan sovellukseen viranomaiskäyttäjän noudettavaksi.
    - 2.6 Viranomaisen tiedonhakujärjestelmä noutaa kyselyn vastauksen
3. Tilirekisterin toimija päivittää ajantasaiset tilitiedot Tilirekisteriin

HE:n keskeinen sisältö

- Esityksessä ei esitetä viranomaisille uusia toimivaltuuksia vaan lailla mahdollistetaan ainoastaan saldo- ja tilitapahtuma- ja arvopaperitietojen kysyminen ja saaminen keskitetyn järjestelmän avulla erikseen nimetyille toimivaltaisilla viranomaisilla niihin käyttötarkoituksiin, joita varten ko. viranomaiset ovat tälläkin hetkellä voimassa olevan lainsäädännön nojalla oikeutettuja saamaan näitä tietoja.

- Kyselyoikeuksia esitetään poliisille, suojelupoliisille, rahanpesun selvittelykeskukselle, Rajavartiolaitokselle, Tullille, ulosottolaitokselle, Verohallinnolle, Finanssivalvonnalle ja Puolustusvoimille.

Saldo- ja tilitapahtumakysely

- Saldo- ja tilitapahtumakyselyt koskisivat yksittäistä ratkaistavana olevaa viranomaistehtävää, jota varten viranomaisen olisi välttämätöntä saada saldo- ja tilitapahtumatietoja, ei siis massahakuja eikä ’saldo- ja tilitapahtumarekisteriä’.

- Kyselyjen käsittelyssä olisi aikaviive, ”pyydetyt tiedot tulisi toimittaa viipymättä, mutta viimeistään seuraavana pankkipäivänä” (vrt. nykyjärjestelmä).

- Pankeille välitettäisiin tieto siitä mikä viranomainen pyytää tietoa, millä perusteella ja mitä tapausta varten. Tiedot olisi pyydettäessä mahdollista saada maksimissaan 5 vuoden ajalta, huomioiden kuitenkin voimaantulon porrastaminen.

- Kyselyt ja vastaukset toimitettaisiin ISO20022 sanomarakenteella, jonka käyttö kysely- ja vastausrakenteissa mahdollistaisi lähitulevaisuudessa implementoitavan rahoitustietodirektiivin velvoitteen sujuvan täytäntöönpanon.

Arvopaperitietokysely

- Lisäksi keskitetyn saldo- ja tilitapahtumajärjestelmän kautta olisi mahdollista pyytää tiettyyn arvo-osuustiliin liittyvät arvopaperitiedot, jotka toimivaltaisella viranomaisella olisi välttämätöntä saada viranomaistehtävänsä hoitamiseksi.
- Näiden tietojen toimittamiseksi ei ehdoteta samaa määräaikaa kuin saldo- ja tilitapahtumatietopyynnöissä.
- Edellä mainittujen tietojen toimitus joko pmj:n kautta tai muuta tietoturvallista tapaa hyödyntäen.
- Arvopaperitiedot olisi mahdollista saada järjestelmän kautta 10.7.2027 alkaen.

Henkilötietojen suoja

- Esityksessä ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.
- Tilitapahtumat rinnastuvat arkaluonteisiin henkilötietoihin, joten ehdotetun sääntelyn tulee olla täsmällistä.
- Ehdotetuista säännöksistä ilmenisi tarkkarajaisesti, millaisia tietoja järjestelmässä voidaan käsitellä ja ketkä viranomaiset ovat oikeutettuja niitä käsittelemään, menettelyt niitä käsitellessä sekä säännökset tietojen hävittämisestä.
- Pyydettyjen tietojen tulisi olla viranomaiselle välttämättömiä ja oikeus tehdä kyselyjä olisi kunkin viranomaisen osalta vain tähän tarkoitukseen koulutetuilla henkilöstön jäsenillä.
- Järjestelmän kautta olisi mahdollista tehdä kyselyjä vasta, kun viranomainen olisi antanut vaaditut tiedot ja perusteet kyselyn tekemiselle.
- Järjestelmän jokaiselle rekisterinpitäjälle säädettäisiin velvoite kerätä ja ylläpitää lokitietoja, joten jokaisesta tiedonkäsittelystä jäisi jälki.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi